Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Hannu Ylänen

8.9.2021

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien (EU) 2013/34, 2004/109 ja 2006/43 sekä asetuksen (EU) 537/2014 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse yritysten kestävyysraportoinnista (KOM(2021) 189 lopullinen)

Direktiiviehdotuksen päätarkoituksena on korvata nykyinen muun kuin taloudellisen tiedon raportointidirektiivi uudella yritysten kestävyysraportointidirektiivillä. Emme yhdy valtioneuvoston kantaan siltä osin, että kannattaisimme komission ehdotusta sen keskeisiltä osin.

Koemme, että ehdotuksessa on monia haasteita ja käytännön toteutusta koskevia vaikeuksia. Myöskään riittäviä perusteluita ei ole esitetty näin laajojen lainsäädännöllisten muutosten tekemiseksi ja velvoitteiden piiriin kuuluvien yritysten merkittäväksi laajentamiseksi. Olemme kuitenkin samaa mieltä niistä yksittäisistä havainnoista, joihin valtioneuvosto ehdottaa jatkovalmisteluissa kiinnitettävän huomiota. Seuraavassa hieman tarkemmin näkemyksistämme.

Yleistä

Komission agendalla on useita samaan suuntaan tähtääviä ”kestävyys ja vastuullisuus” -teemojen alle kuuluvia lainsäädäntöhankkeita ja niiden keskinäiset suhteet ja vaikutukset tuntuvat olevan vielä varsin epäselviä. Olisi tärkeää, että näiden lukuisten yritysvastuuta, corporate governancea ja kestävyysraportointia käsittelevien hankkeiden yksityiskohdat ja keskinäiset suhteet tarkennettaisiin ja täsmennettäisiin jatkossa, jotta voitaisiin välttyä epäselviltä sääntelytilanteilta ja oikeusvarmuuden tason laskulta. Jatkovalmisteluissa tulee erityisesti keskittyä siihen, mikä on tarpeellista ja mikä ei ja miten tietyt ehdotukset kääntyvät konkreettisiksi velvoitteiksi yrityksille.

Yksityiskohtaisemmat perustelut

Sääntelytapa on haasteellinen

Katsomme valtioneuvoston kannan mukaisesti, että valittu sääntelytapa tuottaa tarkempia raportointivelvoitteita delegoiduissa säädöksissä on haasteellinen ja että siihen tulee kiinnittää erityistä huomiota jatkovalmisteluissa. Tulisi pohtia myös, ovatko EU-tason raportointistandardit käytännössä ollenkaan asianmukainen ratkaisu kestävyysraportoinnin yhdenmukaisuustavoitteen kannalta ja voitaisiinko jo olemassa olevia kestävyysraportointiin liittyviä standardeja hyödyntää osana tätä kehitystyötä.

Järjestöt mukaan raportointimenettelyn kehittämiseen

Katsomme myös esitetyn mukaisesti, että jatkossa jäsenvaltioiden kuten kansalais- ja työmarkkinajärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia raportointimenettelyn kehittämiseen tulee varmentaa ja mahdollistaa laaja-alainen ja tehokas yhteistyö näissä asioissa.

Voimaantuloaikataulu on haasteellinen

Jaamme niin ikään valtioneuvoston käsityksen ehdotetun voimaantuloaikataulun haasteellisuudesta ja toivomme, että velvoitteiden noudattamisen aikataulua tullaan muuttamaan käytännössä niin, että yrityksillä on todelliset mahdollisuudet tulevien velvoitteiden noudattamiseen.

Edellä mainittujen havaintojen lisäksi haluamme kiinnittää huomiota seuraaviin direktiivieh-dotuksen haasteisiin.

Sidosryhmien etujen huomioonottamisesta raportoiminen

Ehdotuksen mukaan yhtiöiden tulisi jatkossa raportoida siitä, miten niiden liiketoimintamallissa ja strategiassa otetaan huomioon sidosryhmien edut. Tässä ehdotuksessa ei ole kyse enää pelkästään yrityksen toimintojen raportoinnista, vaan laajemmasta velvoitteesta osallistaa sidosryhmät jotenkin lain tasolla osaksi yrityksien strategian ja liiketoiminnan muodostamista ja johtamista. Yritykset luonnollisesti ottavat eri sidosryhmänsä laajasti huomioon, mutta lain tasolle tulevia raportointi- tai tässä tapauksessa toimintavelvoitteita sidosryhmien sitomiseksi osaksi yrityksen liiketoiminnan päätöksentekoa ei ole perusteltua tehdä.

Tulevaisuusennusteet ja mahdolliset vaikutukset

Ehdotus sisältää myös yrityksille velvoitteita kertoa erilaisia tulevaisuusennusteita ja analysoida liiketoimintansa mahdollisia vaikutuksia. Nämä velvoitteet eivät ole enää pelkästään raportointivelvoitteita vaan edellyttävät tiettyjen yritysten (erityisesti listaamattomien suurten yhtiöiden) osalta kokonaisen uuden funktion luomista. Erityisen haasteellisia tällaiset raportointivelvoitteet olisivat pörssiyhtiöiden kannalta, koska niiden tulee seurata erityisen tarkasti pörssiyhtiöitä koskevia tiedonantovelvoitteita ja avoimuusdirektiivistä seuraavia velvoitteita. Nämä tulevaisuuskuvaukset ja mahdolliset vaikutukset -velvoitteet päätettiin nimenomaisesti jättää pois nykyisen muun kuin taloudellisen tiedon raportointidirektiivin valmistelun yhteydessä, muutama vuosi sitten.

Raportointivelvoite arvo- ja toimitusketjuihin liittyen

Epäselvyyttä aiheuttaa myös velvoite kuvata yrityksien arvoketjun ja toimitusketjun haitallisia vaikutuksia. Tämä velvoite tulee erittäin todennäköisesti olemaan olennainen osa lokakuun lopulla julkistettavaa EU:n yritysvastuudirektiiviä. Päällekkäisiä ja rinnakkaisia lainsäädännöllisiä velvoitteita tulee välttää ja velvoitteet tulee jatkossa tarkentaa niin, ettei yrityksille jää epäselvyyttä siitä, mitä pitää ja millä perusteella raportoida.

Lopuksi

Nykyinen muun kuin taloudellisen tiedon raportointivelvoite on ollut voimassa parisen vuotta. Yritykset ovat vastikään laatineet ja toteuttaneet tarvittavat toimet kyetäkseen raportoimaan näistä vastuullisuuteen liittyvistä asioista lain edellyttämällä tavalla. Nyt tätä vastuullisuusraportoinnin lainsäädäntöpohjaa ollaan jälleen muuttamassa varsin merkittävällä tavalla ja selkeitä perusteluita sille, miksi näin laajoja lainsäädännöllisiä muutoksia on nyt tarpeen tehdä, ei ole esitetty.

EU:n vastuullisuuteen liittyviä lainsäädäntöhankkeita leimaa puutteellinen lainvalmistelu sekä väärät lähtökohdat ja virheelliset oletukset vallitsevasta nykytilasta. Komission oma

sääntelyntarkastelulautakunta (Regulatory Scrutiny Board) käytännössä palautti yhden yritysvastuulainsäädäntöhankkeen (sustainable corporate govenrnace) jatkovalmisteluun puutteellisen lainvalmistelun vuoksi.